

Kertomus virkamatkasta Karjaalle, Snappertunan kirkkoon
ja Inkooseen 27.4. 1989

Helena Edgren Markus Hiekkänen

Tämän kuten viimevuotisen matkamme teimme kotiseutuneuvos Lars Nybergin kutsusta: tarkoitus oli käydä maastossa läpi muutamia muinaisjäännöksiä esihistorialliselta ja historialliselta ajalta. Nybergin erikoisen kiinnostuksen kohteina olivat nyt terassit, joita on monella Västanbyn ja Finnbyn kylän tilalla, yleensä päärakennuksen lähellä. Hänen mukaansa rakennelmilla on juurensa jo ristiretkitai varhaiskeskiajalla. Kohteemme olivat Visanbacka, Barkars ja Snåbbs Västanbyssä sekä Lamboas (Landbondas), Grabbakan raunio, Tallbacka ja Enkulla Finnbackassa. Karjaan kohteiden jälkeen kävimme vielä tarkastamassa Snappertunan kirkon äsken esille otettuja maalauksia sekä Inkoon kirkon seutua. - Käyntikohteemme Karjaalla on sinisellä tussilla numeroin (1)10-15 merkitty oheiseen liitteenä olevaan karttaan, joka on kopio 3.6. 1988 tekemämme matkan kertomukseen liittyvästä kartasta 1. Kertomukseen liittyy vielä toinen kartta, Inkoon kirkonkylän seudusta.

Visanbackalla kävimme nyt toisen kerran ja keskityimme tällä kerralla mäen eteläpuolella oleviin muinaisjäännöksiin (kartta, suluissa oleva n:o 1). Nyberg esitteli meille Visanbackan tilan päärakennuksen eteläpuolella olevia kivimuureja, jotka reunustivat eri tasoilla olevia terasseja. Osa muureista oli tehty luonnon-, osa lohkoituista kivistä. Terassien eteläpuolella tien vieressä oli kumpuileva alue, joka saattaa sisältää rakennusjäännöksiä. - Visanbackan omistajan maanviljelijä Mannströmin kanssa Nyberg esitteli meille uudelleen ilmakuvista saamansa ajatuksen haudoista ja kirkonpaikasta, jotka sijaittsisivat päärakennuksesta lounaaseen olevan tiilinavetan ympärillä. Hän muistutti myös mieliimme, että paikan nimi 1500-luvulla oli Kyrkbacka (Körkbacka). - Sementti-tiilinen navetta on Mannströmin mukaan vuodelta 1955. Se rakennettiin aikaisemman hirsisen navetan ympärille, joka purettiin vasta tiilisen valmistuttua.

Visanbackasta siirryimme etelään 200 metrin päässä olevalle Barkarsin tilan pohjoispuoliselle tontille, jossa on kallion päällä kivillä rajattu terassi (kartta, n:o 10). Mitään rakenteita ei ollut näkyvissä. Vielä vuosisadan vaihteessa on nuoriso tanssinut ja pitänyt iloa terassilla kesäisin.

Seuraavaksi kävimme 200 metriä lounaaseen Westerlundin tilalla (kartta, n:o 11), jonka tienpuoleisessa aitamuurissa, 5 metriä portista länteen, on ison kiven pystypinnassa kolme hakkaamalla tehtyä n. 10 cm korkuista kirjainta. Ensimmäinen vaikutti kirjaimelta T, toista ei voitu tulkita ja kolmas oli varmasti kirjain E. Tien toisella puolella on aitta, jonka päädyssä on vuosiluku 1793.

Hiukan matkaa samaa tietä on taiteilija Sigurd Snåren ko-

titalo. Talon pellolta on löytynyt "hämäläistyyppinen" kirves, jota säilytetään Karjaan museossa (kartta, n:o 12).

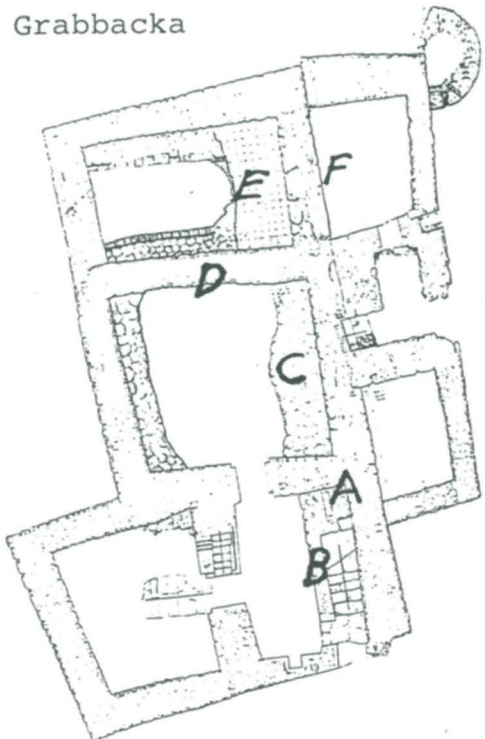
Tämän jälkeen ajoimme Lamboasin tilalle Finnbackan kylään Mankersin entisille maille (kartta, n:o 13). Paikan vanhemmat rakennukset ovat rappiolla, mutta niitä korjataan. Pari uutta rakennusta on tullut viimeisen vuoden aikana. Vilkaisimme aluksi entisen Mannströmin talon (asukkaat muuttaneet Ruotsiin, kuolleet siellä, talo ja tontti sittemmin myyty eräälle helsinkiläiselle, joka nyt kunnostaa päärakennusta kesäpaikakseen) kellaria, jossa on betoni-holvi. Komeassa otsakivessä on hakattuina n. 12 cm korkuisin kirjaimin

1918.CM

(M tarkoittanee Mannströmiä) Pääkohteemme olivat kuitenkin alueen kivistä rakenteet. Ylhäältä mäeltä johti lähes itä-länsi-suunnassa kaksi rinnakkaista neljän metrin päässä toisistaan olevaa kivimuuria alas rinnettä kohti Västanbyn tietä. Nybergin mukaan muurit loppuvat alhaalla varhaiskeskiaikaisen rantaviivan kohdalla. Toinen muureista tekee täällä 90 asteen käännyksen etelään ja kulkee rantaviivan suuntaisena päättyen veden täyttämään syvennykseen, joka Nybergin tulkinnan mukaan on ollut muinaisen tilan kaivo. Täällä muuri tai aita kääntyi taas ylös rinnettä koilliseen noudattaen pellon reunaa. eräässä kohdassa muurista eroaa pieni "stickare", jonka merkitystä oli vaikea ymmärtää. Muurista 30 metriä itään on kallio, jolla on muurinjäänöksiä. Sen alla on nykyisin käytössä oleva kaivo. - Nybergin mukaan muurit ja kaivot ovat peräisin varhaiskeskiajalta ja olleet osa kahdesta linnoitetusta tilasta.

Mankersin mäkialueen kaakkoisosassa Ribackenilla kävimme katsomassa Lamboasin (Landbondas lienee alkuperäinen nimi) hylättyä tilaa (kartta, n:o 14), jossa on asuttu viikoksi neljännesvuosisata sitten. Karjaa-seuralla oli täl-

Grabbacka

löin suunnitelmia pihalla olevan luhtiaitan (ks. valokuva) siirtämisestä museoalueelle esimerkiksi vanhasta Karjaan rakennustavasta. Suunnitelmat raukesivat ja nyt ovatsekä yksikerroksinen paritupajakoinen päärakennus (savirappaus ainakin eteläisessä kamarissa) ja sitä vastapäätä oleva luhtiaitta rappiolla ja kallistuksessa loppuaan kohti. Vieressä olevalta Ribackenilta on huima näköala Västanbyhyn, Barkarkullaan ja Grabbackaan.

Seuraavaksi kävimme tarkastamassa Grabbackan raunion (kartta, n:o 15). Sen yleiskunto on hyvä, mutta seuraavia havaintoja teimme (ks. oheinen pohjakaava). - Rappaus ja kivet irtoavat eteläportaiden yläosan tasanteen seinässä

(pohjakaavassa kohta A). - Kaakkoisimman pohjahuoneen itäseinän holvaus on tuettu tilapäisellä puurakennelmalla (kohta B). Tämän rakennelman alaosassa on lahoa eikä se enää pitkään kannu. Holvien päällä on muuraus rikkoutunut suojan puuttumisen takia. - Keskimmäisen pohjahuoneen kunto on yleisesti hyvä, mutta itäisen holvikannan tiilet ovat rapautuneet pahoin (kohta C). Tästä huoneesta pohjoisimpaan huoneeseen johtava oviaukko on muuten hyväkuntoinen, mutta sen tiilisaumat rapisevat (kohta D). - Pohjoisimman huoneen itäosan holvausta tukee myös puurakennelma (kohta E). Siinä ei näkynyt lahoa. - Holvattu koillishuone näytti olevan asiallisessa kunnossa (kohta F). Suosittelemme raunion kunnan tarkempaa tutkimusta.

Tarkastuksen päätteeksi skoolasimme rauniolla simalla keväälle ja muinaisuudelle.

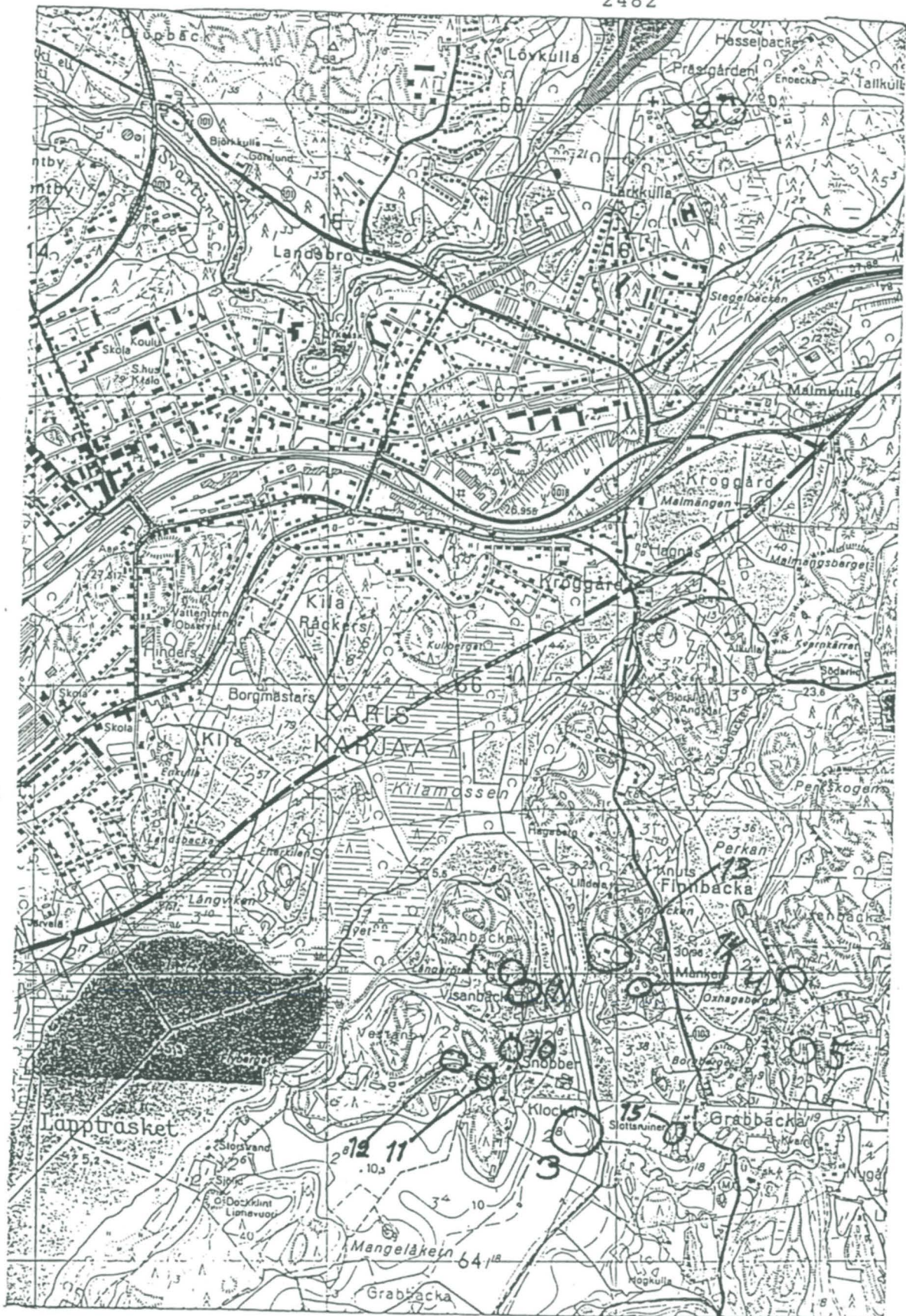
Nautittuamme vielä ihastuttavan lounaan Nybergin kotona (jälkiruokana kevään ensimmäinen raparperipaistos!) erosimme isäntäväestä ja ajoimme Snappertunan kirkolle, missä Raimo Ala-Kärppä kevään mittaan on ottanut esille aikaisemmin tuntemattomia maalauksia: apostolisarja urku-lehterin rintamuksesta sekä Ristiinnaulittu, Maria, Paavali, Luther, Melanchton, Calvin ja Savonarola pohjoislehterin rintamuksesta. Valokuvasimme kunkin maalauksen erikseen ja keskustelimme pitkään maalaussarjaan liittyvistä kiehtovista tutkimuksellisista ongelmista.

Lopuksi matkustimme Inkoon kirkolle, missä seurakunta harkitsee hautausmaan laajennusta nykyisen hautausmaan ja Bastubackaan johtavan tien pohjoispuolelle, kirkkoherranvirastosta länteen (ks. oheinen karttaliite). Maasto on tällä kohdalla tasaista peltoa, joka lännessä ja lounaassa viettää jyrkästi Inkoonjokeen. Pappila on sijainnut pellostä itään viimeiset vuosisadat: paikka on tehty ihmisen asua. Totesimme olevan tarpeellista ottaa yhteys Inkoon seurakuntaan suunnitelman lähemmäksi tutkimiseksi ja sen seikan selvittämiseksi, onko paikalla syytä soveltaa muinaismuistolain 15. pykälän mukaisia toimenpiteitä.

Helsingissä 28.4. 1989

Markus Hiekkänen

Helena Edgren

6661

2014 08

2014 07

○ = kohteet 1 - 5

○ Sinisellä tussilla on merkitty Helena Edgrenin ja Markus Hiekkasen virkamatkallaan 27.4. 1989 tarkastamat kohteet ((1)10-15).

Liite Helena Edgrenin ja Markus Hiekkasen kertomukseen
virksamatkasta Karjaalle ja Inkooseen 27.4. 1989

Karttaan on sinisellä tussilla merkitty Inkoon suunniteltu
hautausmaa-alue

peruskarttajako:

2014 11	2032 02
2014 10	2032 01

